

19.11.2018

Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntauudistuksen täytäntöönpanosta liikennealalla ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esityksellä toteutettaisiin maakuntalaissa tarkoitettujen liikennettä koskevien tehtävien, henkilöstön ja omaisuuden siirto valtiolta maakunnille sekä eräiden tehtävien ja henkilöstön siirrot elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista Väylävirastoon ja Liikenteenohjausyhtiöön.

Hallituksen esitysluonnos on ollut aikaisemmin lausuttavana kahden erillisen hallituksen esityksen yhteydessä (HE 14/2018 vp ja HE 45/2018 vp). Aikataulumuutoksen vuoksi maakuntauudistusta koskevat kirjaukset liikennealan osalta poistettiin edellä mainituista esityksistä ja päädyttiin laatimaan erillinen esitys maakuntauudistuksen liikennealan tehtäviä, henkilö- ja omaisuussiiroja koskevista lakimuutoksista.

Esitys liittyy erityisesti eduskunnalle annettuun hallituksen esitykseen maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi (HE 15/2017 vp).

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset lakkaavat vuoden 2020 lopussa ja maakunnat aloittavat toimintansa vuoden 2021 alussa. Pääosa ELY-keskusten liikennevastualueiden tehtävistä siirtyy maakuntien hoidettavaksi. Esitykseen sisältyvissä lakiehdotuksissa toteutetaan tästä johtuvat toimivallan siirrot, erityisesti tienpito, liikennejärjestelmäsuunnittelu sekä julkisen henkilöliikenteen ja saaristoliikenteen järjestäminen (maakuntalaki 6 § 1 mom. 14 ja 15 kohta sekä 2 mom. 1 ja 2 kohta). Ehdotetuilla laeilla siirrettäisiin lisäksi valtakunnallisesti keskitettyjä tehtäviä Väylävirastoon, ja täsmennettäisiin Liikenne- ja viestintäviraston ja Väyläviraston tehtäviä liikennejärjestelmäsuunnittelussa. Esitykseen sisältyvien palveluiden ja tehtävien järjestämisvastuu siirtyisi maakunnille vuoden 2021 alusta. Myös ehdotetut valtionhallinnon organisaatiomuutokset koskien Valtion lupa- ja valvontaviraston perustamista toteutettaisiin vuoden 2021 alusta.

Liikennetehtävien rahoitus jakaantuu maakuntauudistuksessa yleiskatteelliseen ja erillisrahoitukseen. Yleiskatteellisena rahoituksena toteutetaan: joukkoliikennepalvelujen ostot ja kehittäminen (33 M€), liikkumisen ohjaus (900 000 €), eräiden lentopaikkojen rakentaminen ja ylläpito (1 M€), yksityisteiden valtionavustus (700 000 €). Suurin osa liikenteen rahoituksesta toteutetaan erillisrahoituksena: tienpito (n. 410 M€), yksityistielossit ja lautta-alusten tuki (2,3 M€), saaristoliikenne (18 M€), lentoliikenteen ostot Savonlinna–Hki (1 M€).

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2021.

Yksityiskohtia lakiehdotuksista

Laki ajoneuvojen siirtämisestä

Käsitteistöä on ajantasaistettu (muutettu tienpitoviranomainen ja laki yksityisistä teistä). Säädetty mahdollisuudesta siirtää tehtäviä sopimuksen nojalla myös maakunnille. (14 §)

Ilmailulaki

Lentopaikkojen rahoitus siirretään liikenne- ja viestintäministeriöstä maakunnille. (76 §) Kuntien kuulemisoikeus säilyy rakentamislupa-asian käsittelyssä. (80 §)

Laki Liikenne- ja viestintävirastosta

Lisätty viraston tehtäväksi osallistua maakuntien liikennejärjestelmäsuunnitelmien laatimiseen. (2 §)

Laki liikennejärjestelmästä ja maanteistä

Maakuntalain täytäntöönpanemiseksi tähän lakiin on lisätty säännökset maakunnan liikennejärjestelmäsuunnitelmasta, tienpitoalueista, liikenteen ja tienpidon suunnittelusta, avustavien tehtävien siirtämisestä, Väylävirastoon siirtyvistä tehtävistä ja varautumisesta häiriötilanteisiin ja poikkeusolosuhteisiin.

Maakunnat hoitaisivat jatkossa tienpidon tehtäviä enintään yhdeksällä tienpitoalueella valtion kanssa tehtävien sopimusten mukaisesti. Väylävirasto toimisi edelleen tienpitäjänä ja vastaisi maantieverkon omistajan tehtävistä. Maakunnissa hoidettavien tienpidon tehtävien rahoitus järjestettäisiin erillirahoituksena.

Maantielauttasäätely muutettu vastaamaan vesiliikennelakia. (6 §)

Poistettu Väyläviraston ohjaus. (11 §)

Vuorovaikutukseen palautettu kuntien rooli. (27 §)

Laki liikenteen palveluista

Sisällytetty lentoliikenteen julkinen palveluvelvoite maakuntien tehtäväksi. (172 §)

Säädetty maakunnille toimivalta toimia toimivaltaisena maakuntana palvelusopimusasetukseen liittyen tieliikenteessä ja rautateillä. (181, 182 §)

Merenkulun ympäristönsuojelulaki

Lakiehdotuksessa säädetään Valtion lupa- ja valvontaviraston ja Liikenne- ja viestintäviraston tehtävistä.

Ratalaki

Muutokset vastaavat liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain muutoksia.

Kuntien rooli säilyy vuorovaikutuksessa. (22 §)

Tieliikennelaki

Maakunta voi päättää järjestyksestä, jossa ajoneuvot pääsevät yhteysaluk-
selle tai muulle julkisesti rahoitetulle saaristoliikenteenpalvelualukselle.
(184 §)

Laki Väylävirastosta

Lisätty viraston tehtäväksi osallistua maakuntien liikennejärjestelmäsuunni-
telmien laatimiseen. (2 §)

Säädetty tienpidon lupatehtävien siirtämisestä maakunnille tai tienpitoalu-
eille. Väylävirasto voi sopimuksen nojalla antaa maakunnalle tai kunnalle
hoidettavaksi ajoneuvojen siirtämistä koskevia tehtäviä. (6 §)

Yksityistielaki

Valtion lupa- ja valvontavirastolle teettämishukkaa koskevia tehtäviä. Virasto
arvioi kunnan velvollisuutta ottaa tienpidon tehtäviä hoidettavakseen. (13
§)

Maakunta voi myöntää vuosittain avustuksia yksityistien tienpitoon. (83 §)

Voimaanpanolaki

Henkilöstön, tehtävien, omaisuuden, sopimusten ja vastuiden siirtoa kos-
kevat säännökset.